

*Лініх А.В.,
здобувач вищої освіти науково-освітнього ступеня «доктор філософії»
спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Шмандій В.М.,
д.т.н., проф., професор кафедри екології та біотехнологій,
Ригас Т.Є.,
к.т.н., доц., доцент кафедри екології та біотехнологій,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
office@kdu.edu.ua*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ УТИЛІЗАЦІЇ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ

Енергетична система України зазнала катастрофічних втрат від бойових дій, що автоматично поставило нові виклики як для держави так і для суспільства. Великі темпи зростання обсягів сонячної енергетики за останні 20 років були приголомшливими завдяки тарифній політиці з боку держави та поступовому зменшенню вартості обладнання. Однак за часів війни обсяги зростання підкріпилися додатковими факторами такими як мобільність, автономність, безперебійність та доступність до широкого загалу споживачів. Виявилося, що навіть законодавчі ініціативи не встигають за фактичним зростання різноманіття питань в галузі забезпечення екологічної безпеки зараз та в майбутні періоди.

Законодавча база України стрімко трансформується до європейських стандартів в тому числі в галузі поводження з відходами. На даний час основними актами, що регулюють екологічну діяльність є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про відходи» та Закон України «Про управління відходами». Однак виявляється, що не вирішені механізми утилізації сонячних панелей, що відпрацювали свій термін або зазнали пошкодження. Саме не захоронення, а процес утилізації є важливим для мінімізації негативного впливу на довкілля та повторного використання цінних матеріалів.

У країнах Європейського Союзу питання щодо утилізації сонячних панелей регулюється Директивою 2012/19/ЄС (WEEE (Waste Electrical and Electronic Equipment)), яка визначає обов'язки виробників щодо збору та переробки відпрацьованого обладнання. В деяких країнах діють системи розширеної відповідальності виробників та імпортерів щодо утилізації обладнання (Extended Producer Responsibility – EPR).

Ми впевнені, що на шляху до інтеграції в європейський правовий простір Україна зобов'язана не тільки імплементувати положення Директиви WEEE, а і розпочати активну діяльність насамперед на правовому полі в цьому питанні. Це не тільки врегулює багато прогалин у вітчизняному законодавстві, а й викличе ланцюжкову реакцію, щодо створення відповідних підприємств з збору та утилізації сонячних панелей, що автоматично зменшить екологічне навантаження у наступні роки.

На даний час, коли мала енергетика допомагає виживанню як підприємств так і населення, декого може засмутити додаткове навантаження на імпортерів та виробників, що це може призвести до збільшення вартості обладнання. Але ми впевнені, що ці часи невдовзі закінчаться і Україна почне відновлення та стрімкий рух до сталого розвитку. Саме зараз повинні буди сформовані усі правові аспекти щодо врегулювання всіх ланок щодо вирішення питань утилізації. Повинна бути визначена національна стратегія руху в галузі поводження з електронними відходами та передбачені заохочувальні заходи.

Пропонуємо щоб в основі національної стратегії було заохочення та стимулювання на відміну від звичних раніше регульованих та каральних засад. В Україні простоюють великі промислові та транспортні потужності ще з початку 90х років. При відповідному заохоченні всіх ланок життєвого циклу сонячних панелей, що має бути закріплене законодавчо, наша держава має всі шанси під час кризи зайняти передові позиції як загальноєвропейський хаб переробки та утилізації. Україна має очолити галузь, що має перспективи багатомільйонних прибутків при значному екологічному та соціальному ефекті.

Проблема правового забезпечення утилізації сонячних панелей є актуальною як для України, так і для світу. Наявність розвинених механізмів у Європейському Союзі та інших країнах демонструє ефективність поєднання законодавчих інструментів та практичних заходів із впровадження розширеної відповідальності виробників.

Вважаємо за необхідне нашій державі адаптуватися до європейських підходів. Доцільно активувати створення спеціалізованих підприємств та стимулювати впровадження інноваційних технологій завдяки використанню наукового та промислового потенціалу України задля сталого розвитку. Відповідно необхідне активне внесення змін в законодавство, запровадження юридичних ініціатив і бажано керуючись засадами стимулювання та заохочення.